

Kommunstyrelsens arbetsutskott
(KSAU)

Mötesdatum
2022-01-26

§6

Yttrande till revisionen angående granskning av kommunstyrelsens långsiktiga finansiella och ekonomiska planering (KS 2021/277)

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen godkänner förvaltningens svar på revisionsredogörelsens rekommendationer.

Kommunstyrelsen översänder tjänsteutlåtandet som eget yttrande till revisionen.

Deltar inte i beslut

Kenth Williamsson (S) och Kenneth Åberg (S) avstår från att delta i beslut och återkommer till kommunstyrelsen med eventuella synpunkter.

Sammanfattning

Rapporten lyfter upp ett viktigt område för Vaggeryds kommun. Frågeställningen tar sin utgångspunkt i om det finns behov av att förbättra långsiktigheten i styrningen i kommunen, där vikten av att skapa framförhållning, planeringsförutsättningar är en utgångspunkt för att möta framtidens tillväxt och demografiska utmaningar. En annan utgångspunkt är om kommunens finansiella mål är tillräckliga på kort- och långsikt samt om god ekonomisk hushållning för vår kommun är tillräckligt definierat. Granskningen syftar till att undersöka om kommunstyrelsen (KS) har en ekonomisk och finansiell planering som ger förutsättningar för att upprätthålla god ekonomisk hushållning på långsikt.

Inledning

Vaggeryds kommun har en decentraliserad politisk organisation med flera nämnder. Nämndernas ansvar tydliggörs i kommunfullmäktiges (KF) beslutade reglementen för respektive nämnd. Nämndernas behov, ambition och önskemål är av varierad karaktär och nivå. I förhållande till hela kommunens samlade förmåga överstiger emellertid dessa behov och önskemål alltid förmågan sammantaget. För att göra rätt saker i rätt ordning och på rätt sätt utifrån ett helhetsperspektiv kompletteras ekonomistyrningens mål, med ekonomiska principer, resursfördelningsmodeller och en budgetprocess, där dialogen mellan budgetberedning och nämnderna är i fokus. Dialogen är en förutsättning för att skickliggöra berörda parter och nå en viss grad av samsyn. Samsyn i en långsiktig planering kräver följsamhet till KF:s beslutade mål och principer, men därutöver krävs en politisk vilja att i

grunden enas om god ekonomisk hushållning över tid, en långsiktighet som håller över mandatperioder.

Framtiden, med en stark politisk vilja att växa ställer krav på kommunen vad gäller bland annat samhällsplaneringsfunktioner med översiktsplanering, detaljplanering, bostadsbyggande, tillgång till kommunal service m.m. När kommunen skapar förutsättningar för flera företag att etablera sig, påverkar detta exploateringen av bostäder eftersom man vill att arbetskraften som söker sig till de nya jobben ska bli nya invånare i kommunen. Detta driver tillväxten och påverkar i nästa steg efterfrågan på kommunal verksamhet/service. Samtidigt påverkas kommunen av den demografiska utvecklingen där fler invånare i kommunen kommer bli äldre och behöva omsorgsbehov, fler barn med behov av förskola och skola osv. Detta ska finansieras.

Ökade investeringsbehov påverkas främst av att anläggningarna blir äldre och behöver ses över (reinvestering) och att befolkningstillväxten ökar verksamhetsvolymen och därmed behovet av verksamhetslokaler. Lokalinvesteringar innebär alltid mycket resurser.

En annan stor utmaning för en tillväxtkommun är att matcha och dimensionera de ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna i kommunens olika förvaltningar. I nämnderna finns en ekonomisk kompensation när antalet invånare ökar. Så är inte fallet för KS där kommunledningsfunktionerna är en central förvaltning som bland annat ska stödja kommunstyrelsen med samordning och uppsiktsplikt samt lägga upp strategin för de framtida utmaningarna. Behovet av framförhållning, långsiktighet, planeringsförutsättningar blir i en kommun som växer snabbt mycket viktig då de begränsade resurserna behöver arbeta med rätt saker, i rätt ordning och till rätt kvalitetsnivå.

I en politisk organisation avgör mandatfördelning och samspelet partier emellan till viss del förutsättningarna för att kunna besluta om långsiktiga planer (graden av samsyn). En annan svårighet kan vara att framtida generationer och nya majoriteter inte enbart vill ärva de beslut som tagits av tidigare politiska majoriteter, varje generation vill troligtvis påverka och forma sin agenda.

Den statliga styrningen, oförutsedda händelser och omvärldsfaktorer som inte går att påverka utmanar förstås också relevansen i allt för långsiktiga planer. Verkligheten kräver flexibilitet och i många fall att man omprövar tidigare ställningstaganden. Under pandemin och den svåra situation som rådde våren 2020 kunde inte Sveriges kommuner och regioner (SKR) ge stöd i hur den ekonomiska framtiden skulle utvecklas. När osäkerheten är stor är förutsättningarna

för att ta ställning till långsiktiga planer (upp emot 10 år framåt i tiden) en utmaning. I verkligheten är det av många skäl inte alldeles enkelt att ta fram och hålla sig till en väldigt långsiktig plan. Hur ska den se ut, på vilken nivå ska den konkretiseras. Alla är överens om att det är viktigt att försöka skapa framförhållning och titta in i framtiden, se trenden, riktningen genom analys och alternativa scenarios, där befolkningsprognos, översiktsplanering är centralt, men är det viktigt att fastställa väldigt långsiktiga planer som med tiden riskerar att bli irrelevanta? Den diskussionen har påbörjats och kommer föras under 2022. Regeringen beslutade den 3 september 2020 att tillkalla en särskild utredare för att bedöma om nuvarande regelverk för ekonomisk förvaltning i kommunallagen (2017:725) utgör en bra grund för en effektiv ekonomistyrning (dir 2020:88). Utredningen, som haft namnet ”en effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner”, överlämnade nyligen sitt betänkande ”En god kommunal hushållning (SOU 2021:75)”. I utredningen finns ett antal förslag på förändringar. Dessa förslag kommer att vara föremål för diskussion under 2022. Om förslagen antas föreslås dessa träda i kraft 2023. Ett av förslagen är att kommuner och regioner ska ta fram ett tioårigt program för god kommunal hushållning. Vaggeryds kommun kommer följa denna process framöver och därefter överväga vad som kan vara ett lämpligt innehåll i en samlad ny riktlinje i kommunen för god kommunal hushållning.

Ekonomichef Jörgen Hansson föredrar ärendet.

Expedieras till

Revision
Alla nämnder
Bolagen
Kommundirektör
Ekonomichef

Beslutsunderlag

- Kommunledningskontorets tjänsteskrivelse 2021-11-26 Yttrande till revisionen angående granskning av kommunstyrelsens långsiktiga finansiella och ekonomiska planering
- Revisionsrapport - Granskning av kommunstyrelsens långsiktiga, ekonomiska och finansiella planering
- Granskning av kommunstyrelsens långsiktiga, ekonomiska och finansiella planering